

Pretiulu

pentru Sibiiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu III.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiiu.

Nr. 23.

— Sibiiu, Mercuri 19/31 Martiu. —

1880.

Dela 1790 inainte.

Imperatulu Josifu II a facutu pentru scóle totu ce a fostu in stare a face in cei 10 ani scurti ai domniei sale si sub pressiunea resboiului russo-turco-austriacu, la care au participatu tóte regimentele granitiarie. Anulu 1790 face o epoca fórté memorabile in viéti'a nationale si bisericésca a serbiloru. Cu tóte privilegiele loru castigat cu ocaziunea colonisarei sub imperatulu Leopoldu I., cu tóte comploturile si rebelliiunile intemperate la ei in cursu de vreo 80 de ani, ei totu suferiau mari asupriri dela catholici, dela austriaci si unguri. Dupa spargerea revolutiunei, diet'a Ungariei din a. 1790/1 se vediu necessitata a decretá si proclamá in fine nu numai libertatea religiunei greco-resaritene, ci si concivilitatea, adeca indigenatulu poporului serbescu, cá se nu fia consideratu de strainu si toleratu; éra in a. 1792 mitropolitulu de Carlovitiu si toti episcopii greco-resariteni serbo-romanesi din Ungari'a, Banatu si Slavoni'a fusera numerati intre magnatii tieriei si li se dederu scaune in cas'a legislativa a magnatiilor. Ambii acei articlii de lege fusera sanctionati de cátra rege si codificati sau cum se dice pe aici, inarticulati. Câtea differentia in bine, intre acelea legi din Ungari'a si intre secatur'a de art. 60 totu din a. 1791 emanatu dela diet'a Transilvaniei, o adeverata satira a drepturilor religióse si nationali intru atáta, in cátu episcopulu romanilor greco-resariteni din Transilvani'a, potea se fia tractatu si dupa aceea cá ori care altu popa si cá rabinulu din Alb'a-Jul'i'a.

Din acelu anu inainte hierarchi'a serbésca ajunse dómna preste bisericile si preste scólele sale, care tóte erau confessionali; tocma din aceea cauza inse urmá, cá de aci inainte hierarchi'a se si pórté tóta respunderea pentru progressu sau regressu. Nu noi suntemu chiamati a serie istori'a culturi serbiloru; atáta inse ne permittemu si noi a dice, cá serbii chiaru si dupa castigarea frumóselor libertati, au inaintatu fórté incetu in cultura, si cá ei au retinutu pe romanii din Banatu dela ori-ce progressu care nu se facea in spiritu serbescu, in interessulu si folosulu hierarchiei si nationalitatiei serbesci.

Anulu 1849 a spulberatu tóte privilegiele si prerogativele; éra absolutismulu care 'ia urmatu indata, a fostu in stare se stérgea mai usioru urmele revolutiunei de feru si focu, decátu ale revolutiunei ideiloru; elu a trebuitu se facea acestora multe concessiuni. Absolutismulu vechiu nu'i prea placea inmultirea scóleloru; absolutismulu modernu militaruu a deschisu cale largá pentru infintiare de scóle; le a lasatu inse caracterulu loru confessionale la cele mai multe din tóta monarchi'a. Scólele serbesci si romanesi din regimete au fostu numai confessionali, de si supravighiate de aprópe prin autoritatile militare. Pána in aceea epoca serbii isi infintiasera seminarie de clerici, gimnasie, scóle pedagogice si câteva primarie de 4 clase, dara scólele satesci se inmultiau fórté incetu. Cá si alte multe popóra, asia si celu serbescu simte aversiune cátra scóla, nu vede folosulu ei.

Scólele comunali catholice din graniti'a militara au facutu progresse multu mai mari asia, cátu pe la anulu 1870 cele 10 regimete croato-slavóne aveau 510 scóle satesci organizate, de diverse categorii si 468 scóle de repetitiune, dispuneau si de unu fondu modestu scolasticu de 754.261 fl. v. a., pre candu la cele trei regimete din Banatu erau numai: 29.150 fl. la celu romano-serbescu, 58.529 la celu romanescu si 15.243 fl. la celu nemtiescu cá fonduri scolastice. Despre gimnasiele si scólele pedagogice ale granitiariloru catholici numai cátu insemnamu cá le aveau si trecemu inainte.

(Finea va urmá).

Estrasu dintr'o epistola privata referitóre la proiectulu de lege presentatu de curendu camerei deputatiloru din Budapest'a in cestiunea agraria.

Me intrebi, amice, ce dice poporulu despre proiectele de lege referitoru la cestiunea agraria din Transilvani'a? Elu, fára distinctiune de nationalitate, respunde cu voce tare si inalta: Dumnedieu si dreptulu meu!

Elu denéga camerei deputatiloru din Budapest'a dreptulu de a decide fára voi'a lui asupra proprietatei sale, elu protesta inaintea lumei civilizate in contra incercariloru feudali, care nasuescu la calcarea in picióre a drepturiloru omnesci. Poporulu ardelénu face atenti pe feudali, cá se nu mérga pe rapedişulu apucatu cá-ci prea usioru se potu rostogoli intr'unu abisu economicu, de unde nu mai este nici o scapare! Sau dóra nu-'si aducu ei aminte de tempulu, candu cu pungile pline de bani, dar' cu amaratiune sufletésca se uitau, cum le peru holdele si celelalte fructe ale pamentului pe campu, numai din lips'a muncitoriloru?*)

Da, poporulu din Ardelu este de aceea firma credintia, cumcá acelu statu, care in favórea celoru 10 mii familii feudale, ataca proprietatea la 2 milióne una suta optudieci si cinci de mii cetatieni, acela a incetatu de a mai fi statu de dreptu = Rechtsstaat, ci acolo totulu se governa dupa sic volo sic jubeo, éra in loculu dreptului domnesce poterea.

Poporulu ardelénu radiematu pe legile referitóre la cestiunile agrarie din alte state civilizate si in speciala la celea din Germani'a si Cislaitani'a, sustine susu si tare: cumcá nici interessulu patriei, nici interessulu tronului nu potu pretinde dela elu, cá se se uite cu manile in sinu, cum'lu despoia feudali de locurile si livedile celea roditóre si se nu facea apelu cátra Europ'a civilizata.

Cautati la Franci'a, care nici cu unu Napoleon in frunte n'a fostu in stare de a introduce legi pentru comassari, nu; pentru cá acolo atátu gubernulu, cátu si poporulu sciu respectá santieni'a dreptului de proprietate. Da, aceea Francia, alu cárei teritoriu intregu, fára colonii, este inpartitu in 138 milióne parcelle, a datu de minciuna tóte birfetele feudaliloru, carii afirma, cumcá economi'a rationale nu se póte nici cugetá altumentrea, decátu pe terenuri comassate.

Puneti man'a pe sufletu voi feudaliloru si ne spuneti, unde e fericirea si bunastarea mai mare, la voi in Austro-Ungari'a, unde teritoriulu intregu este inpartitu numai in 80 milióne parcelle, sau in Franci'a? In fine este si genantu a face o comparatiune a economiei din Ungari'a comassata mai bine de jumata, cu stralucitele rezultate economice din Franci'a necomassata!

Sau nu vedeti voi, cá in Austri'a, companiún'a vóstra, ori cátu s'au incercatu amicii vostri de principiu, n'au potutu esoperá legi de comassari, cá la voi?

Nu sciti voi, cá in Austri'a nici pána in dio'a de astadi nu potu comassá nici chiaru maioritatile, in contra voiei minoritatiloru? pentru cá organele statului trebuie se constate inainte de tóte necessitatea si folósele comassarei, apoi ele in acésta procedura nu resfatia pe alu 12-lea copilu, persecutandu cá unu vitregu reu pe cei unspredece,

*) Aci rogamu pe dn. auctoru alu epistolei, cá se 'si aduca aminte, cá in acestea doue tieri clasele privilegiate s'au dedatu camu de ani 40 incóce se 'si compare prerogativele loru cu ale lordiloru din Angli'a, se maimutiésca doctrinele si faptele loru, se considere de proprietari ai tieriei numai circa 10 mii de familii. „die oberen Zehntausend“, pe toti ceilalti, in casulu celu mai bunu de arendatori si subarendatori, din cari apoi se inmultiescu milióne de proletari, pe cari arunca in Americ'a, Asi'a, éra in epóc'a nóstra si in Afric'a. La ei omulu e consideratu totu numai de materialu, de marfa. Ei tocma voru se fia proletari multi, cá se aiba dela aceea munca efina. Not'a Red.

ci iubindu'i pe toti deopotriva, 'i inpartasesce cu o egale aparare a interesselor loru private.

Ei nu iau in considerare, cumcá cele mai multe State germane nu s'au multumitu cu maioritati simple pentru concederea comassariloru?

Au uitatu cá patent'a urbariale din 1854 le-a cerutu doue din trei parti ale posesiunei, pentru cá se póta urdi processu de comassare, ei isi pusera pitiorulu in pragu cá se fortiedie cu ori-ce pretiu numai pe bas'a posesiunei de a cincea parte din hotarulu fia-carei comune rurale o lege spoliatrice, care se inpuna poporului, cá se'si deschida pungile si cu banii sei proprii se le facea loru comoditatile la care nasuescu. Scopulu loru puru si simplu este a espatriá trei din cinci parti ale locuitoriloru tieriei, éra restulu alu incarcá cu spese de comassari si cu imprumuturi asecurate pe mosiór'a tieranului, pe care apoi multu in 10 ani se o vinda cu tob'a la evrei si la alti usurari! Ne place inse a sperá, cá la audiulu acestoru planuri in adeveru comunistiche, opiniunea Europei civilizate si humanitarie se va revoltá intocma precum s'a revoltatu asupra selbaticeloru atrocitati comisse in 1871 de cátra comunardii din Franci'a si in 1876—7 asupra celoru repetite de cátra Spahii si Basi-buzucii din Turci'a européna. Daca inse ei sciu cá numai aceia sunt adeveratii proprietari ai unei tieri cari sunt in realitate proprietarii teritoriului ei, apoi astadi o scie totu asia de bine si poporulu pána la celu din urma liberatu de rob'i a iobagésca prin poterea divina a spiritului care a descinsu preste popóra in a. 1848 si nici-unulu nu mai are pofta se ajunga érasí la starea in care se mai afla de trei ori nefericitulu poporu alu Irlandiei sub trufasi'a tirania a lordiloru din Angli'a.

Licitatiunile esecutive din Ungari'a.

Cu ocaziunea debateriloru bugetare in diet'a unгурésca, deputatulu Bela Lukacs pentru cá se probedie in fricósiatulu progressu pe care ilu face pauperismulu in Ungari'a, constata cu date autentice scóse din „Monitoriulu oficialu“ cá numai bunurile nemiscatote scóse la licitatiune in restempulu dela 1 Ianuariu pána la 19 Februaru a. c. se urca la sum'a de preste 8 milióne. Se prea intielege, cá acésta afirmare a deputatului Bela Lukacs au iritatu fórté multu pe partisanii gubernului actualu, ale carui organe de publicitate se si grabira a combata si a desminti autenticitatea datelor citate de cátra numitulu deputatu.

Cá respunsu la asertiunile si desmintirile adversariloru sei, deputatulu Lukacs publicá in Nr. 56 alu diariului opositionalu „Magyarország“ urmatoriu articulu, asupra caruia atragemu deosebit'a atentiune a publicului nostru cetitoriu:

„Inspaimentatórea cifra a licitatiuniloru esecutive la care m'am provocatu eu cu ocaziunea debateriloru bugetare din anulu acesta, pentru cá se probediu in liniamente generale, trist'a nóstra decadentia economica, au aflatu unu viiu interessu si in cercuri mai largi. La multi inse enormitatea sumei n'au aflatu crediementu si multi au declarat tabloulu aretatu de mine cá este esageratu....

„Astadi me simtiu indatoratu a probá, cá tabloulu pe care l'amu schitiatu eu despre starea nóstra actuala economica, nu este esageratu, si cá elu coresponde intru tóte adeverului si cá cifr'a esecutiuniloru ce se afla astadi in stadiulu de a se realisé nu este esagerata. Me voiu margini deci numai la schitiarea starei nóstre de astadi. Spre acestu scopu voiu comunicá in modu detaliatu statistic'a licitatiuniloru esecutive dir timpulu mai recentu. Cu ajutoriulu acesteia vomu potea judeca starea de astadi. Ar fi in totu casulu interessantu si instructivu a face o comparatiune cu rezultatele aniloru trecuti si cu primii ani ai vietiei constitu-

tionale. Trecu inse de astadata preste acestu studiu comparativu.

„Esecutatus'au in anii trecuti mai multa avere miscatóre si nemiscatóre? Acésta este in totu casulu interessantu si instructivu a o sci; inse acésta intrebare apartiene trecutului. Ceea ce trebuie se ne interessede in prim'a linia este prezentulu.

„Cata avere miscatóre si nemiscatóre ajunge astadi a fi esecutata? Acésta este intrebarea la care mi-am propusu a responde. Spre scopulu acesta voiu luá de basa cifrele din anulu acesta, publicate in oficiosulu „Budapesti Közlöny“. Ele sunt astadi cele mai interessante pentru cá ele vorbescu despre dilele in care traimu.

„Eu am studiatu cele 40 de numere din „Budapesti Közlöny“ care au aparutu pâna acuma. Acestea 40 numere coprindu periodulu dela 1 Jan. pâna la 19 Februaru 1880 adeca preste o luna si jumetate. Unu tempu acesta suficientu, pentru cá cineva se isi póta face in trasaturi generale unu tablou de orientare asupra situatiunei actuale.

„Voiu impartasi deci acele date asia segi, precum le am aflatu, fara de a le exploata pentru scopuri de partida. Si asia ele vorbescu in modu destulu de elocentu. Reulu despre care ne vorbescu acele cifre, este unu reu, de care suferu tier'a intréga. In contra acestui reu se lupta chiaru si cea mai puternica partida in vanu. In contra lui se póte luptá numai poterea incordata a intregi natiuni, avendu concursulu tuturor factoriloru sei.

„Trebuie se observu cá in calcularele facute, n'am consideratu tóte publicatiunile aparute in „Budapesti Közlöny“, ci numai pe acelea care se referescu la a dou'a, a trei'a, a patr'a si chiaru a cincea licitatiune. Din contra inse, am consideratu relicitarile, pornindu din acelu punctu de vedere, cá déca o possessiune déjà venduta din cauza cá cumperatoriulu n'au implinitu conditiunile de platire, se relicitedia din nou pe risicul cumperatoriului, acésta este a se considerá cá o noua licitare.

„Dar' se revinu la obiectulu meu. In prim'a linia voiu aretá, câte possessiuni si de ce valóre s'au pusu la licitatiune in decursulu acestui anu prin cele 40 numere ale lui „Budapesti Közlöny;“ voiu aratá mai departe dupa grupe, câte din acele licitatiuni s'au cerutu in favorulu instituteloru de creditu, ale casceloru orfanale, ale fonduriloru si ale erariului.

„Din cercetarile facute resulta, cá in cele 40 numere ale lui „Budapesti Közlöny“ s'au pusu la licitatiune esecutiva possessiuni in valóre de 8.003.395 fl. Acésta fapta n'are lipsa de nici unu comentariu. Aceste cifre vorbescu cu o elocentia teribila. Déca lucrurile voru merge totu asia cá in prim'a luna si jumetate ale anului curentu, apoi, pâna la finea anului voru ajunge la licitatiune esecutiva realitati in valóre de 60 milióne!

„La sum'a de mai susu participa cá purtatori ai esecutiunei institutelu de creditu cu 2.556,385 fl. — cassele orfanale, fondurile scolóloru si ale bisericeloru etc. la olalta cu 554,909 fl., erariulu (restantie de inoposite, spese de spítalu si penitentiare, avansuri, restantie de arende etc.) la olalta cu 462,106 fl. (Va urmá.)

Proiectu de lege

despre simplificarea si accelerarea regularii afaceriloru de proprietate din Transilvania, precum si din tîeniturile comitatelor de odinóra Crasn'a, Solnoculu de mijlocu si Zarandu si alu districtulu cetatii de Pétra.

§. 1. Pe bas'a §. 80 art. de lege LIII: 1871 dispoziitiunile acestui paragrafu, care normedia procedur'a judecatorésca, mai departe dispoziitiunile §. 12 art. de lege LIV: 1871 si in fine dispoziitiunile §§. 24 - 27 art. de lege LV: 1871 se modifica in modulu urmatoriu. In Transilvani'a si in tîeniturile comitatelor de odinóra: Crasn'a, Solnoculu de mijlocu si Zarandu si in districtulu cetatii de Pétra, tóte processele urbariale, care privescu calitatea alodiala si urbariala, platirea si rescumperarea singuraticeloru pamenturi si parcele funduare, afacerile de regulare ale proprietatii, de proportiunare si comassatiune, se voru decide pe temeiulu procedurii judecatorésca incuisitorie, ascultandu-se partidele interessate si procurandu-se din oficiu datele si probele ce servescu spre clarificarea afaceriloru.

§. 2. Totu dupa acésta procedur'a se voru continuá si intregi tóte acele afaceri pendente urbariale si de regulare a proprietatii, asupra carora nu s'au adusu inca vreo sententia valida la inactivarea acestei legi.

§. 3. Sententiele aduse in afacerile amintite in §. 1 alu legeri presente, se potu apelá in a doua instantie la tablele reg. in a treia instantia la tribunalulu supremu.

Contra sententieloru aduse in cestiune de admissibilitate, apelatiunile la forulu alu treilea voru avea locu numai in casulu, candu tabl'a reg. a modificatu sententia instantiei prime. Afara de acésta apelatiune si de rectificarea amintita in §. 52 art. de lege LIII.

1871, precum si in §. 27 art. de lege LV. 1871 nu se mai admite altu remediu (reinoirea processului.)

§. 4. Terminulu de trei ani stabilitu, in §. 14 art. de lege LV. 1871 se prelungeste pe cinci ani, incependu dela inactivarea legeri de fatia.

§. 5. Modificandu-se §. 18 art. de lege LV. 1871 comassatiunea se va indeplini in casulu, candu proprietatea celoru ce ceru comassatiunea face a patr'a parte din hotarulu de comassatu.

§. 6. La computarea acestui patrariu se voru socoti lãnga proprietaatea celoru ce ceru comassatiunea nu numai proprietatile enumerate in §. 19 art. de lege LV. 1871 ci si bunurile statului, bisericeloru si fundatiuniloru si proprietatea celoru ce se afla sub tutela si curatela.

§. 7. §. 21 art. de lege LV. 1871 se intregesc in modulu urmatoriu: Dela comassarea hotarului se voru eschide, din motive agronomice si pentru usurarea comassatiunei, teritóre omogene, teritóre muntóse ce nu stau sub o cultivare deosebita si teritórele de aceeași valóre, care nu cadu sub dispoziitiunea §§. 60 - 79 art. de lege LIII. 1871. Intrebarea, daca aceste teritóre se se faca obiectu de comassare, trebuie decisa prin sententia ce se referesce la intrebarea de admissibilitate. Comassarea acestoru parti de hotaru se póte cere de nou mai tardiu.

§. 8. La regularea paduriloru si usufructuriloru de padure, parcelele situate intre aceste si pamenturile mai merunte nefundationale se voru supune la regulare in acelasiu tempu cu padurea din pregiurulu lor, prelãnga o desdaunare completa a valórei lor in imobilie sau nefindu de aceste — in bani gata.

§. 9. La procedurile de regulare se potu intrebuintia numai ingineri cu calificatiune practica si cu diploma de specialitate. Instructiunea, care stabileste acésta calificatiune si normedia procedurii ingineriloru, se va dá prin o ordinatiune speciala.

§. 10. La pretiure, clasificare si la proiectarea planului de regulare, judecatori'a va intrebuintia de regula trei experti agronomi nedificulti, dintre cei designati spre acestu scopu de comassatiunea administrativa a jurisdictiunei respective si jurati de judecatoria in modu definitivu. Partidele voru denumi de regula câte doui experti. La casu de lipsa, numerulu expertiloru intrebuintati de judecatoria si de partide se póte spori in proportiunea indicata mai susu.

§. 11. In acele afaceri de regulare a proprietatii, in care introducerea ingineriului n'au urmatu inca in timpulu inactivarii legeri de fatia, spessele pentru mesurare, estimare, clasificare, autentificare, pentru emisiunile de lipsa tehnice si judecatorésca, le voru purtá tóte partidele interessate in proportiune cu proprietatea lor. Asupra acestoru spesse se va face, dupa ce se voru ascultá mai antaiu partidele si pe temeiulu contractului cu ingineriulu, unu preliminaru, care se va substerne, cu unu raportu de opinare din partea judecatoriei, ministeriului de justitia spre esaminare si aprobare.

§. 12. Aceste spesse se voru reparti de organele designate in art. de lege LV: 1876 si in modulu indicatu in acestu articolu, dupa proportiunea dării fonciare (dării de pamentu) ce se vine pe proprietatea nemobila (cu eschiderea tuturor aruncuriloru) si se voru incassá celu multu in terminu de 8 ani, socotindu-se in deosebi astufeliu cá se se póta dá anticipatiuni pe ratele incassate si se se póta face operatiuni de imprumutu. Astfelu de cuote si imprumuturi pe proprietatile de regulatu se bucura de o proprietate pemnorală ce va premerge ori carei aplanare.

Ministrulu de justitia, ministrulu de finantie si ministrulu de agricultura, industria si comerciu sunt insarcinati cu esecutarea legeri de fatia si sunt autorisati a emite instructiunile necesare spre acestu scopu.

Buda-Pest'a, 1 Martie 1880.

(Dupa „Teleg. rom.“) Dr. Teodoru Pauler.

Romania.

Pastorală.

Calinicu.

Cu mila lui D-dieu Archiepiscopu si Mitropolitu Ungro-Vlachiei, Exarchu plaiuriloru si Primatu alu Romaniei.

Fratiloru episcopi, prea cuviosiloru archimandriti si egumeni, prea cuviosiloru protoerei si proistosii, cucerniciloru preoti si iubitorulu nostrii fii spirituali, de ori-ce trépta si conditiune in societate, daru voua si pace dela Dumnedieu Tatalu, dela Domnulu nostru Isusu Christosu, si protectiunea santului duhu fia cu voi cu toti!

Este cunoscutu tutuloru cá stramosii si parintii nostri au atrasu totu-deauna bine-cuventarea si ajutorulu intru totu puternicul Dumnedieu asupra scumpei nóstre patrii, prin zelulu religiosu, prin devotamentulu cátra santele lui Dumnedieu locasiuri, prin iubirea cátra tronu si prin cea mai strinsa legatura de dragoste ce a inspiratu pururea pe membrii bisericeii si ai natiunei. Asia pentru cá poporul romanu erá, cá unu singuru corpu si sufletu in vietia sociala, pentru cá urile si desbinarile erau straine de pamentulu nostru stramosiescu, pentru cá si domnii, si ministrii, si boerii, si negutiatorii, si agricultorii, se intreceau unii pe alii in religiositate si fapte filantropice, pentru cá disputele religiose si de nationalitate nu ne-au desbinatu nici odata, in totu trecutulu nostru religiosu si politicu; pentru aceea si D-dieu a fostu totu-deauna cu mila si indurare asupra nóstra si a scumpei nóstre patrii. Au fostu timpuri candu se pareá cá bunulu D-dieu ne-a uitatu pentru pacatele si nedreptatile nóstre, ne-a certatu de multe ori dara mortiei nu ne-a datu! Din contra, in acesti timpi mai din urma, marele D-dieu 'si-a desvoltatu cu profusiune poterea, marirea si bunetatea sa intre noi si in profitulu natiunei nóstre, celei numite cu numele lui.

Daca dara, iubitorulu, amu fostu marturi oculari la atatea minuni ale Provedintiei pentru noi si tier'a nóstra iubita, apoi ore câte datorii de recunoscintia nu ne prestatu in fati'a acestei bunatati infinite! Câte nevoi sociale si politice mai reclama dela noi se fimu neadormiti pe trépt'a onorabila ce ne-amu invrednicitu se ocupam! Prudentia cea mai ordinara cere cá, tocmai candu cineva se afla pusu mai bine si mai susu, se fia cu prevederi si cu cea mai mare luare a-minte; se fia neadormitu si activu, si mai alesu recunoscétoru si modestu.

Lupt'a cea buna si profitabila ne-amu luptatu, dara acésta lupta nu este finita. Lumea intréga se afla in neliniste; patri'a nóstra insasi póte se mai fia incercata mane séu poimane! Trebuie cá sirurile nóstre se fia bine strinse; trebuie se dispara dintre noi ori-ce priviri personale séu de interessu. Acuma, mai multu decâtu ori-candu, avemu necesitate de concordia si acésta concordia nu se póte stabili si consolidá decâtu la piciórele Tronului, si mai alesu, la piciórele altarului parintelui nostru comunu, unde dispare Personalitatea si egoismulu, spre a dá locu colectivitatii si fraternitatii christine.

Lucrati dara spre acésta, voi toti membrii clerului, faceti-ve tutuloru tóte cá se ve potemu dobandi pe toti! Nu incetati di si nópte a predicá cuventulu pacei, in numele celui ce s'a restignitu pentru noi toti si pentru a nóstra mantuire. Intrebuintati tóte armele spirituale, cu care sunteti investiti si incinsi de cátra mai marele Pastoriloru!

Se apropie ór'a cá se intramu in postulu mare, in postulu mantuítorulu patime: predicati macaru cu acésta ocaziune cuventulu vietiei: urmariti pe fiii vostri sufletesci si prin palate si prin bordee, si in piatia si la campu, si nóptea si diu'a. Imitati pe Mantuitorulu lumei — modelulu dascaliloru — care mergea din locu in locu, fara se fia chematu, facendu tutuloru bine! Predicati celoru mari scuturarea indiferentismului religiosu, neinteressarea si mila cátra cei mici. Spuneti celoru mai mici, suferindiloru, cá umilinti'a, munc'a si supunerea sunt talente inpartite de aceeași milostivire D-diésca, in scopulu mantuirei nóstre, totu asia deobile si scumpe cá si avuti'a pentru cei bogati, cá si sciinti'a pentru cei invetiati. Dati cá exemplu, si unora si altora pe acelu admirabilu barbatu alu vechimeii, pe dreptulu Jovu, care si in bogatia si in saracia a fostu de o potriava mare si santu!

La voi parochiloru me adressesu cu deosebire, la voi parintiloru spirituali; cetiti, ocupati-ve, puneti-ve insive in positiune de a intielege insemnatatea si marea necesitate a santelor taine, pentru mantuirea sufletésca si trupésca. Faceti pe toti fiii vostri spirituali se iubésca si se profite cá buni crescini de tóte institutiunile si practicele nóstre bisericesci; faceti-i se intielega, cá nimica nu póte fi mai firescu si mai potrivit cu natur'a si trebuintiele morale si sociale ale omului cá tain'a botezului, spre exemplu, cá tain'a marturisirei séu a pocaintiei, cá tain'a cuminecarei cu corpu si sangele Domnului, vointi'a parintelui nostru cerescu fiindu cá se devenim totu o paine, unu corpu intru Christosu si prin Christosu, adeca se fimu in cea mai strinsa legatura cu D-dieu, cu noi insine si cu intréga societate, spre fericirea nóstra timpuraria si eterna, acésta minune charica nu se póte operá de cátu prin mijlocirea taineloru ce am enunciatu, si care pentru acésta se potu considerá cá fundamentale.

Si in adeveru, prin tain'a santului botezu se primesc si se confirma professiunea solemnă, ce fia-care individuu, doritoru de a face parte in societatea crestina, este datoru a dá si a padi cu santienie in totu cursulu vietiei sale, adeca cá se lapada de tóte cugetarile, dorintiele si faptele intunerecului si inbratsiédia pe cele ale luminei. Dara ce póte fi mai naturalu si mai necessaru totuedeodata, de cátu a se uni mai multi supt acelasiu contractu, supt acelasiu stindardu, recunoscutu de toti cá bunu si bine-facétoru?

Dara fiindu cá nimeni nu póte fi scutitu de pecatu, fiindu cá toti gresimu, si lui D-dieu si noue insine, si societatiei, ce póte fi érasu mai naturalu, de cátu a'si recunósce cineva gresial'a, a o marturisi, a isi repará onóra si astfelu a se inpacá cu acela, pe care l'a jignitu prin gresiel'a comissa. Ore esista cine-va pe lume care se respinga acestu principiu salutaru mai alesu candu, s'ar simti elu insusi lesatu?

D-dieu, care este admirabilu in intieptiune si infinitu de bunetate, nu se marginesce aici, elu voiesce cá pe pamentu se fundiede o societate cerésca, cá vointi'a lui se se asculte si se se practice precum in ceru asia si pe pamentu? Spre acestu finitu fiulu seu Domnulu nostru Isusu Christosu s'a facutu omu-modelu, cá noi vedendu si imitandu-lu se devenim dupa thipulu si asemanarea lui D-dieu, adeca sculandu-ne din injosirea, in care ne arunca pecatulu si animalitatea, se ne urcamu, prin munca si silintia, la cea mai inalta trépta spirituala. Si pentru cá se operedie in noi o asemenea prefacere, pentru cá din omu animalu se devenim omu indumnedieitu, bunetatea divina, pe lãnga invetiatur'a si practic'a séu educatiunea bisericésca, ne-a datu si mijloculu acesta supra-naturalu: Sant'a comunicare, séu altuirea corpuului si sangelui Domnului in natur'a nóstra cea seibatacita, spre a o preface, spre a ne domestici. Poi, ce póte fi mai naturalu de cátu altuirea? Si óre cine nu simtiesce necesitatea unei asemenea operatiuni in ordinea materiala? Si daca aici o simtiesce si o practica, este nenorocitu candu nu o simte si nu o practica si in ordinea spirituala! Cuventulu cá nu intielege este caus'a cea mai regretabila, mai alesu cá niminea nu intielege totu secretulu altuirei materiale, pe care totusi tóta lumea o practica, spre celu mai mare folosu.

Recomandati, fratiloru in Christosu si voi preotiloru, acestu si celelalte mijloce indispensabile pentru mantuire, tutuloru filoru vostri spirituali. Faceti-i cu cuventulu si mai alesu cu exemplu respectului cátra aceste mari daruri, se se convinga, cá nu potu trai, cá ómeni fara ele, precum omulu animalu nu póte trai fara

spalare si grija, fara asilu si nutrimentu. Spuneti celoru prea inuibati cu filosofi'a vécului cá a refúsá copiiloru botezulu insémna a'i tinea in selbatacire si ignorantia de contractulu si practicelei unei societati-modelu, care ne a garantatu civilisatiunea de astadi si tóte bine-face-rile sciintiei si ale vietiei de omu adevératu!

Spuneti celoru ne-intelegétori, séu mai bine disu ne-simtitóri, cá refusandu tain'a pocaintiei, se declara insii fi vitregi, ba chiaru inamici ai societatiei, in care traiescu, pentru cá ori-care societate nu póte esista de cátu pe bas'a recunóscerei mutuale de debilitate si nepotintia individuala.

Spuneti celoru réciti in credintia si in a caroru ánima a inceputu a secá oleulu dragostei crescine, cá nu se póte niminea sustiné, cá niminea nu póte fi producétoru de fructe bune, fara a fi intemeiatu pe Christosu, fara a fi in cea mai intima comunicare cu elu; se nu refudie dara niminea acestu unicu alimentu alu vietiei spirituale! Cá-ci celu ce refudia, séu negligédia, este déjá judecatu si condamnatu. Dara vai si noue preotiloru, candu directu séu indirectu, cu sciintia séu din ignorantia, contribuimú la recél'a credintiosiloru despre biserica si santele taine! Se iubimú dara si se intretinemú, pe cátu este cu potintia, comoditatea si frumosulu in biserica, se fimú cu luare aminte si cea mai mare evlavie la tótu ce cetimú séu cantamú, se reprezentamú formele religioase intr'una chipu inteligibilu, se le si esplicamú poporulu, cá toti se véda cá gimnastic'a spirituala este cu atátu mai necesara de cátu cea corporala, cu cátu sanetatea sufletului este mai preferabila sanetatiei corpului.

Materialulu ce se intrebuintiedia la santele taine se fia curatu. Ap'a pentru santulu botezu, spre esemplu, se fia totudeauna próspera si curata. Panea si vinulu pentru sant'a Eucharistie se fia din cele mai alese. Vasele, cu care biserica se servese la santele taine, se fia bine intretinute, cátu se póte mai frumoase. Traimú, iubitorulu, intr'unu secolu plinu de delicatetia, trebuie se cautamú a nu o blesá nici prin fanatismu, nici prin indiferentismu. Se facemú cá biserica se fia iubita si pentru partea sa materiala, se atragemú poporulu prin delicatetia, bunetate si mai alesu, prin desinteresare. Se facemú pe totu cetatiénulu se intielega, cá intrigele si perturbatiunile sociale nu potú fi de cátu funeste si destructóre chiaru bunei stari si fericirii materiale, cá numai in departarea acestora sta fericirea, numai in unire sta tari'a! Si unirea, inca odata dicu, nu se póte mantine de cátu fiindu grupati, spiritualmente, in giurulu bisericeii si a Parintelui cerescu, si politicesce, in giurulu bunului si vitésulu nostru Domnitoru, care ne a próbatu cá simtiesce romanesc si scie a conduce patri'a pe calea adevératei politice nationale.

Asia ne invétia Sant'a nóstra biserica, asia ne dice insui cuventulu lui D-dieu si noi suntemu datori se nu primimú alta invetiatura, fia macaru a vreunui ángeru din ceru!

Urmati, iubitorulu, dragostea, si asia veti plini legea lui Christosu.

Calinicu, Mitropolitulu primatu alu Romaniei.
(„Romanulu“).

Spani'a si Romani'a.

Cu ocaziunea discutiunei ce a avutu locu in parlamentulu Spaniei, privitóre la recunóscerea independen-tiei terei nóstre, d-nulu Marquis de Sevano a pronun-tiatu, in sedintia dela 27 Februarie trecutú, unu scurtu discursu pe care ilu reproducemú dupa diariulu sedintieloru parlamentulu.

D-nulu Marquis de Sevano n'a facutu de cátu a atinge printr'acestu discursu punctele ce fusesera omise din discutiune si care, dupa opiniunea d-sale concura a dá o deosebita inportantia recunóscerei statulu nostru de catra gubernulu Spaniei.

„Am auditu cu cea mai mare placere pe ministrulu de statu spuindu declaratiunea ce a facutu asupra predispositiunei gubernulu de a recunósce indata statulu Romaniei. Aveamú aceeasi intentiune cá si d-nulu Marquis de Bedmar pentru a adressá o cestiune gubernulu asemenea celei facute de densulu; dara d. Marquis a avutu mai multe motive de cátu mine, pentru a se interessá in favórea acelei terei si i incumbá in modu principalu acésta insarcinare pe care a indeplinit'ó atátu spre satisfacerea acelei terei, cátu si a senatulu si a gubernulu.“

„Mi remane numai de adaogatu, cá gubernulu spaniolu in acésta recunóscere nu va indeplini numai unu actu oficialu, dara cá va stabili raporturi intre doue popóra care au aceeasi origine; fiindu cá se scie, cá poporulu romanu datéda din timpulú candu o colonia spaniola fu tramisa acolo de cátra románi si cá elu n'a uitatu inca, nici prin obiceiurile sale, nici prin simpatihiele sale, nici prin limbagiulu seu, originea sa comuna cu a nóstra. Nu va fi de alt-mintrelea nefolositoru, nici sub acela alu raporturiloru comerciale. Toti senatorii cunoscú cá acelu statu are chei'a in marea Négra, a acelu riu principalu alu Europei, celebrulu Danubiu, care ilu pune in positiune de a avea o mare influentia politica intre Russi'a si celelalte state, cari s'au formatu din imperiulu Ottomanu care inca esista; si fiindu cá densulu nu se gaseste datu cu totulu nici uneia din aceste doue influentia politice va face neaparatu cauza comuna cu celelalte state ale Europei civilisate.“

„In consecintia, felicitu pe d-nulu presiedinte alu consiliulu si pe gubernu pentru acésta predispositiune ce a manifestatu astadi si care va avea unu resunetu fara indoiala in ánimile bucuresceniloru atátu de simpatice ánimiloru spaniole.“

(„Press'a“).

Corespondentie particulare ale „Observatoriulu“.

— Brasiovu, 24 Martiu 1880 (Estrasu)..., Dupa calindariu s'a inceputu primavér'a in 9,21

Mart.; in realitate avuramú dilele acestea érna in tocma cá pe la Craciunu. Luni in 22 a ninsu tóta dio'a si a trasu unu orcanu (viforu) sfasietoriu dupa care urma unu geru asia de aspru, in cátu astadi dem. pe la 7 óre termometrulu Reaumur pusu afara in curte arata 9 graduri. Acestea dile de Martiu samena fórte multu cu cele din a. 1849 candu multime nenumerata de refugiati si preste 100 de cara de a le familiiloru incarcate cu totu ce avusera mai scumpu, apucaserá pe drumulu Temesiu-Predealu intre artileri'a austro-russésca si intre a lui Jos. Bem si apoi scapara numai cu viéti'a pe teritoriulu Romaniei.

Despre starea semenaturiloru din acestea tin-turi inca nu se póte dá nici-o informatiune, cá-ci totulu este acoperitu cu nea. Atáta se póte dice numai, cá obiectele de traiu sunt si acum cá totudeauna in Brasiovu cá si in Clusiu, celu puçinu cu 15%, mai scumpe de cátu in Sibiiu si cu 20% decátu in alte piatie ale Transilvaniei. In cátu pentru comerciulu celu mare, sunt mai multe simptome, din care se póte inchiaié cu mare probabilitate, cá dupa deschiderea calei ferate pe la Predealu, va avé se tréca prin o adevérata revolutiune, pentru care nici chiaru acésta piatia nu a fostu preparata.

Ati cititu in diarie, cá dela 15,3 Maiu se va porni si trenu acceleratu pana la Bucuresci. O lume de ómeni din Ardealu si mai alesu unguri, cari vorbescu pana acumá despre Bucuresci camu cá si despre Peking, Nanking, Honkong, Yeddo etc., se prepara se védia intre Pasci si Rosali capital'a Romaniei. Ceea ce le dorimú noi este, cá cu acea ocaziune se mérga pana la Plevni'a si la Sofi'a, éra de acolo se se intórca pe la Belgradulu Serbiei spre a'si intregi studiu ethnologicu; se manance si mamaliga de meu si se bea braga....

Asupra speditoriloru din Predealu dela gara comercianti vorbescu cu multa iritatiune. Leaculu este concurenti'a, se mai puna totu acolo vreo doui speditori.

Dn. Vándory redactorulu gazetei magiario-romanesci din capital'a Romaniei, trecú dilele acestea pe aici venindu dela Clusiu, unde a fostu intr'ó missiune din cele mai delicate. De altmentrea oricandu te intorci, dai preste agenti din acea classe de ómeni, cari toti operédia concentricu spre a-celasiu scopu, preparandu terenulu pentru mai multe conveniri de patur'a celoru dela apele minerali de Tusnad in secuimea vecina. In fine, nu ar stricá se se deschida si in diarele romanesci o rubrica pentru oferte de casatorii, inse numai cu dote dela 10 mii de Napoleondori in susu.

— Delanga Muresiu, 3/15 Martiu 1880. (La adress'a moldoveniloru). Domnule Redactoru! In Nrii 16 si 17 ai „Observatoriulu“ s'a publicatu intre altele si o corespondintia din Moldov'a, a d-lui Filipescu, despre starea tieranulu de acolo, care este descrisa cu colori fórte triste.

Am umblatu si eu cam de multu, de 2—3 ori, dar' numai prin unele parti ale Romaniei si am veditu insu-mi in acele parti pre poporulu tieranu mai cam asia precum descrie d. Filipescu pre celu din Moldov'a.

Dta domnule redactoru aflasi de bine a face doue observari la calcaiu corespondintiei d-lui Filipescu, observari ce se referescu la sórtea tieranulu nostru din Transilvani'a. Deci pentrucá publiculu celu mare, mai alesu de dincolo de Carpati se nu créda cá si tieranulu din Transilvani'a ar fi in conditiuni atátu de triste cá celu din Moldov'a, si chiaru din unele parti ale Romaniei, in interessulu adevérulu, me áflu indemnatu la urmatórele reflexiuni, pe care te rógu se binevoiesci a le publicá in „Observatoriulu“.

Scopulu acestoru reflexiuni este, precum atinseiu domnule redactoru, se aratu cá sórtea tieranulu nostru din Transilvani'a, celu puçinu cu 50% este mai buna si mai favorabila decátu a tieranulu din Romani'a. Pentru a demonstrá acésta cátu mai bine, trebuie se incepu cu inproprietarierea tieranulu din Transilvani'a in asemenare cu inproprietarierea din Romani'a.

Tieranulu din Transilvani'a i-s'a pregatitu indata la inproprietariere o sórte mai buna decátu tieranulu din Romani'a, pentrucá pre candu tieranulu din Transilvani'a la inproprietariere i-s'a lasatu totu pamentulu celu avase in folosintia, care pamentu pe la campia ajungea dela 20—30 jugere de câte 1600 stengini patrati, pe atunci tieranulu din Romani'a la inproprietariere abia i-s'au datu, precum audimú, 9—10 pogóne a 1200 stengini patrati, ceea ce abia face 7—8 jugere de ale nóstre.

Pre candu in Transilvani'a pretutindeni s'a

lasatu comunelor rurali câte $\frac{3}{4}$ din izlazulu séu imasiulu comunu de pasiune, si dupa inprejurari si câte o parte buna de padure, pe atunci in Romani'a — precum audu, — tieranulu n'a capatatú nemica din pasiuni si din paduri, in cátu pre candu tieranulu din Transilvani'a isi pasce vacile, porcii, prin unele locuri si oile si boii fara plata, pre atunci celu din Romani'a trebuie se platésca si pentru unu vitielu taxe de pasiune.

Pre candu aici despagubirea inproprietarierei tieranulu o solvesce Statulu, pre atunci in Romani'a o platesce insusi tieranulu in mai multe anuitati, dara cu procente de 10 la suta, si alte mai multe de acestea.

Din acestea este evidentu, cá inproprietarierea tieranulu transilvanénu, fi mai favorabila decátu acelu din Romani'a, de unde urmédia cá si starea actuala a tieranulu nostru cum diseiu, celu puçinu cu 50%, totu este mai favorabila de cátu acelu din Romani'a.

Ori-cátu ar caletori cineva prin comunele rurali din Transilvani'a, multiamita ceriului, nu va intimpiná acea lipsa, miseria si desolatiune ingreditóre, pre care au aflát'ó, si o descrie dlu Filipescu la tieranii din Moldov'a. Satele tieranesci din Transilvani'a totu nu constau din atari colibe, precum descrie dlu Filipescu pre cele din Moldov'a, copii tieraniloru nostri totu nu sunt atátu de goli si parasiiti, ci din contra chiaru la acele comune rurali din Transilvani'a, unde a fostu si sunt mai multi proprietari, cum sunt bunaóra: Augustinu, Hasifaleu, Ferighasu, Micasas'a, Craciunelu si altele, totu se vedu la unii tieranii case de nou cladite din materialu solidu de pétra, caramida si tiegla, curtile lorú bine inchise, casele lorú binisioru mobilitate, éra multi dintre fiii lorú crescendu-se pe la facultati si universitati.

Acestea in Transilvani'a: éra caletorindu cineva prin comunele nóstre rurali din Ungari'a pre acestea le va aflá in positiune si mai favorabila.

In aceste comune se afla multi tierani cu mosióre frumoase si intinse, éra in casele lorú se póte multiami orice omu cu pretensiuni neexagerate. Mai in tóte comunele dela Campia se afla biserici si scóle frumoase, care sunt facute mai alesu din venitele pamenturiloru comunale, adeca: cu ocaziunea inproprietarierei tieranulu, capetandu fiacare comuna câte o parte buna de izlazu séu pasiune, care la unele comune trece preste câte 1000 de jugere, comun'a rupse câte 100—200 jugere din acelu izlazu séu pasiune, si o esarendá pe câte 8—10 ani din care arenda capetandu câte 8—10—15 mii floreni, cu acestia isi facura biserica frumoasa si totu asemenea si scóla.

La starea acésta mai favorabila a tieranulu din Transilvani'a si Ungari'a au mai contribuitu si alte inprejurari anume: aici proprietarii, cu puçine esceptiuni, cultiva pamenturile ei insii cu plugurile si vitele lorú, si ceea ce nu lucrú insii mai dau la tierani in parte séu pe bani, — asia proprietariulu nu este avisatu a isi lucrá totu pamentulu numai prin tierani; precandu in Romani'a pamenturile, — cu puçine exoptiune, se dau in arenda la straini, greci, bulgari si altii, cari nelucrandu ei insii cu vitele lorú pamentulu, prin contracte si obligamente incheiate in timpu de nevoia cu tieranii, isi lucrú totu numai prin acestia pamentulu, cari apoi in casu de vr'o neinplire a legaminteloru, sunt constrinsi si prin auctoritatile administrative la lucrulu arendasiulu, o inprejurare ce in Transilvani'a este cu totulu necunoscuta.

Prevedu, cá ajungendu cumva aceste reflexiuni si la cunoscintia fratiloru de dincolo, ei isi voru pune intrebarea déca tieranulu din Romani'a este in conditiuni mai rele decátu celu din Transilvani'a pentruce totusi trecu multi tierani din Transilvani'a, in Romani'a, dara din Romani'a nu vinu la Transilvani'a?

Respunsulu este: cá tieranii din Transilvani'a cari trecu dincolo, nu intra in conditiunile tieraniloru de acolo, nu D-ne feresce, — ci ei ori se asiédia pre la orasie libere, ori precum facu cei mai multi, se ocupa numai cu economi'a de vite pe campiile Jalomitiei si a le Baraganului.

Daca m'am veditu indemnatu la aceste reflexiuni, n'am avutu intentiunea se facu cuiva vr'o inputare, nici-decum, ci am doritu se le cunósca acestea mai alesu fratiu din Romani'a si se isi intórca privirile si asupra tieraniloru de acolo, cari formédia majoritatea si puterea tierii, si se le mai usuredie sórtea cea preste mesura amara, dupa descrierea dlui Filipescu.

Se áude cá este in pornire a se ridicá fericitulu Domnu Cusa unu monumentu in recunoscintia inproprietarierei tieraniloru. Prea bine, inse care monumentu póte fi mai frumosu, mai neperitoriu si

mai fericitoriu, decât inbunatatirea sörtei locuitorilor tierani, carii sunt adeverat'a temelia a statului cá si a natiunei?!
Joanescu.

— Murasiu-Osiorheiu, Martiu 1880.
Multiamita lui D-dieu, cá vedemu in diariulu d-vöstra desbatenduse ceia mai vitali cestiuni, care atingu de a dreptulu interessele poporului. Förte bine domnule redactore, faceti in acestea cause lumina cátu de mare, cá se strabata radiele ei prin intunereculu infernalu, la a carui umbra se faurescu midilöcele pentru sfarmarea drepturiloru omului!

Cu permissiunea d-tale voi scrie si eu cáte ceva din partile acestea, facéndu inceputulu cu descrierea unoru cause processuali, acaroru decide e in stare se turbure sangele in vinele cetitoriu! Desfiintarea iobagiei aflä pe doi coloni din comun'a Sz. in posesiunea si folosint'a mai multoru locuri colonicali. Seniorulu feudal folosindu-se de revöluțiunea din anulu 1849 despoiä pe ambii coloni de mosiöcele lor aruncändu'i pe strada si aratandu-le calea de a luä lumea in capu cu traist'a de cersitoriu in mana. — Colonii (iobagii) despoiati de mosii, indata ce se infiintara tribunalele urbanali, urdira processe formali pentru restituirea proprietatei luate dela ei fára titlu de dreptu, ci singuru cu puterea brutale, care precum vedemu in tier'a nostra servese de midilocu permissu, spre a castigä sudörea si averea altora!

Acetea processe urdite la tribunalulu din Murasiu-Osiorheiu in anulu 1859 sub Nr. 82 s'au terminatu in anulu 1876. Vedi sentintia curiei Nr. 2176; asia-dara numai dupa o traganare de 17 ani de dile s'a adusu sentintia definitiva intr'o cauza simpla, drépta si neincurcata de locu!

Pe bas'a probeloru autentice, neresturnabili, aduse de cátra actori in decursulu pertractariloru, töte trei tribunalele au recunoscutu, cá sesiunile din cestiune sunt de natura colonicale, prin urmare proprietatea actoriloru, dar' fiinducä in comun'a respectiva s'a facutu comassarea si acésta nu se mai póte resturnä, s'a decisu totu una-data: cá aceia sesiuni se remana in proprietatea domnului, éra iobagii, adeveratii loru proprietari se se multumésca cu despagubirea dela statu!

Considerandu, cumcä tribunalele au recunoscutu natur'a colonicale a sesiuneloru din cestiune, prin urmare si proprietatea possessoriloru iobagi din anulu 1848 asupra acelorä; considerandu, cumcä comassatiunea dusa in deplinire sub decursulu acestoru processe, nu s'ar fi resturnatu prin luarea celoru 40 jugere de pamentu dintr'o margine örecare a tablei domnesci; considerandu cumcä alte ordinatiuni urbanali prescriu si inponu tribunaleloru a nu duce in deplinire nici o comassare inainte de definitiv'a decide a processeloru pendente intre domnii feudali si fostii iobagi pentru natur'a locuriloru, cá cu ocaziunea transpositiunei se'si capete fiacare proprietariu cantitatea de locu ce i se cuvine: se nasce intrebarea, cum se póte justificä lasarea proprietatii susu atinsiloru coloni in man'a fostului domnu feudal?

Se consultamu inainte de töte legile, care trebue se se aplice la decidera causeloru nöstre urbanali. In §. 2 alu patentei din anulu 1854 aflamu urmatörele: „Dupace raporturile urbanali (feudali dintre boieri si tierani) au incetatu, fostii iobagi castiga dreptu perfectu de proprietate si de dispositiune libera asupra posesiunei pamenturiloru care se afla in manile lor.“ Sau unguresce: „az urbéri kapscolat meg szüntetése következében a volt jobagyok a kezükön lévő urbéri földbirtokban teljes tulajdoni és szabad rendelkezési joggal ruháztnak fel.“ Se vedemu acum ce definitiune ne dá despre proprietate codicele civilu austriacu, care e introdusu in Transilvani'a mai bine de unu patariu de secolu. Acestu codice in §. 354 ne dá definitiunea proprietatei, asia: Das Eigenthum ist das Befugniss mit der Substanz und den Nutzungen einer Sache nach Willkühr zu schalten und jeden Anderen davon auszuschliessen“. Adeca romanese: Proprietatea este dreptulu de a face si a dispune cu substanti'a si cu fructele unui lucru dupa placu si a eschide pe ori-cine dela ea.

Daca dara fostii iobagi au castigatu dreptu perfectu de proprietate, adeca dreptu de a dispune dupa placu asupra locuriloru colonicali; daca fiacare proprietariu are dreptulu de a dispune asupra substantiei si asupra fructeloru unui obiectu, ce compune proprietatea sa; daca fiacare proprietariu are dreptulu de a eschide ori-si pe cine dela folosirea lucruriloru, care formédia proprietatea sa, — cum se póte cá pentru „valachulu“ ardelénu acesteä legi destulu de clare se remana litere mörte??

Sau döra e totu una pentru iobagiulu ardelénu a'i judecä restituirea mosiei, care e proprietatea lui platita si resplatita cu sudori crunte, versate de elu si de mosii lui pe brasdele domnesci, sau ai aruncä pentru ea doue trei sutisioe cá la unu cersitoriu? Daca asia ceva se va intemplä intr'unu statu constitutionalu, atunci pentru ce se proclama santieni'a proprietatei de pe catrede si de pe amvöne?

In alte 20 casuri, decise totu cá acesteä doue, au perdutu iobagii peste 200 jugere de pretiu förte mare si prin perderea acelorü locuri s'a nimicitu esistenti'a la 20 de familii, carora nu le remane alt'a, de cátu ori a purtä mai de parte jugulu iobagiei, ori a parasi patri'a!

— Din comitatulu Fagarasiului, 22 Martiu 1880. Astadata mi iau permissiune a ve relatä despre amblarea tempului din acesteä regiuni marginasie si despre starea economiloru (tieraniloru) de prin cateva comune vecinasie.

Érá se credu cá numai pre aici avemu inca frigu si zapada, dara in Nr. 18 alu „Observ.“ se adeveri contrariulu. Cu töte acesteä in tinuturile acesteä e cu multu mai frigu si zapad'a sta inca ne-clatita cá si in Decembre si Ianuariu — preste care mai in fia-care di cade alta nöua.

Si nu este nici o sperantie de a se topi pána ce nu va incepe „Australu“ (ventu caldu de sudu). Avemu deci, potu se afirmu, érna formala — care in lunile espirate se aratä in modu infricosiatu, consumandu o mare cantitate de lemne, ceea ce probédia prevaricatiunile de padure cu sutele. Ce voru fi facutu locuitorii comuneloru fára paduri, para cá me infloresu, si la cáte pedepse si arestari voru fi fostu espusi, déca in vecinatate voru fi fostu paduri, asia numite „domnesci“??*)

In acesteä tinuturi fiindu clim'a mai stempărata si umeda, economii nostri mai preste totu producu fenu destulu si inca calitate buna, dara érn'a acésta fára crutiare ilu consuma mai de totu, remanendu ici colea cáte-o claisiöra, la care vinu cu diecile de ömeni, chiaru si de pre länga „vét'r'a Oltului“ spre a ilu cumparä, inbiindu ori ce pretiu numai se ilu capete (se intielege, unii pre länga bani gat'a, altii pe acceptare) si nici asia numai potu aflä. Unu caru de fenu s'au vendutu cu 20—25 fl. v. a. Acésta este si caus'a de vitele s'au scumpitu förte multu. Macelarii de pe la orasiu, crediendu cá afara in comune voru potea face töguri mai bune cu economii de vite incepu a caletori din comuna in comuna. Asemenea ain vediutu in dilele trecute multime de ömeni din tier'a Barsei, ämblandu prin comune dupa bucate.

Poporatiunea de pe aici, multiamita domnului, in anulu trecutu s'a bucuratu de o recolta buna, amesuratu pamentului pe care ilu au si pe länga töta starea-i multumitöre, o parte insemnata au emigratu cu totulu pentru colonisarea Dobrogiei, si multi alti se gatescu de plecure, indata ce va fi timpulu mai favoritoriu. Ar trece si mai multi in numit'a provincia astadi romana, dara nimenea nu s'a aflatu, care se póta informä poporulu despre conditiunile si favorurile ce i se dá colonului rom. respective pe care le ofere guvernulu romanu.

Si apoi ce se mai dici, candu din Ungari'a o iau cu sutele spre Americ'a?

Totusi: grele timpuri amu ajunsu!

Janculu.

*) De patru dile avemu in fine pe aicea unu tempu ce samana a primavéra. Vegetatiunea este remasa förte tare inapoi, din causa cá muntii si chiaru delurile sunt inca acoperite de zapada, care din caus'a marei sale cantitati d'abea se va topi pána pe la Maiu.

Red. „Observ.“

Concursu.

Pentru ocuparea postului de sub-medicu in comun'a montana Buciumu, comitatulu Alb'a infer. provöduitu:

1. cu salariu anualu de 500 fl.
2. intertentiune pentru unu calu, 120 fl.
3. bani de cortelu 60 fl. si dreptulu de pensiune dupa norme de statu, se deschide concursu, pána la 1 Maiu a. c. st. nou.

Doritorii de a ocupä acestu postu, au de a'si substerne petitiunile instruite cu documente, despre calificatiunea ce possuadu, precum si despre perfect'a cunoscintia a limbei romane, la comitetulu fondului pisetalu alu Abrudu-Rosiei. „in Abrudu“ pána la terminulu de susu indicatu, prelänga acea observare, cá: Doctorii de medicina, in casulu de concurgere, se voru preferi. Dela comitet. fondului pisetalu alu Abrudu-Rosiei. Abrudu, in 24 Martiu 1880.

Simeonu cavaleru de Balinth m. p.,
presiedinte.

(12) 1—3

Joanu Gallu m. p.,
notariu.

Anunciu de carti.

Acaftistulu prea santei nascatörie de Dumnediu si alte Rugaciuni tiparitu cu litere, legatu finu in piele si auritu	2.25
Atlasu elementariu de Istoria naturala a catoru trei domenii in doue-spre-dece tablele, cu peste 250 figuri colorate si textu explicativu in prescurtare. Editiunea II. a. leg.	4.30
Balcesu N., Istori'a Romaniloru subt Mihaiu Voda Vitezulu, bros.	2.—
Baritiu G., Dictionariu ungurescu-romanescu	3.—
Bohl Dr. Ioanu, Religiunea din punctu de vedere politico-juridico; dupa traducerea germ. de Silviu Rezei	1.70
Catechismulu calvinescu, inpusu clerului si poporului romanescu subt domni'a principiloru Georgiu Rakoczy I si II, transcriu cu litere latine dupa editiunea II tiparita in anulu 1656, insocitu de una escursiune istorica si de unu glosariu de G. Baritiu	—60
Ceontea Teodoru, Compendiu de geografia universalä. Prelucratu in usu scöloru medie si a preparandiloru	1.50
Contess'a Lambertini, fic'a cardinalului Antonelli. Romanu prelucratu dupa date istorice si actele stenografice din processulu contessei Lambertini contra mostenitoriloru cardinalului Antonelli in Rom'a. Traducere de L. Grigoriu. 25 fasciöre cu portretulu contessei	6.25
Cretianu G., Patrie si Libertate, poesii vechi si nöue	2.50
Darea de séna asupra processului politicu de presa alu d-lui George Baritiu redact. „Observatoriulu.“ In cestiunea colecteloru pentru soldatii romaiei raniti	—25
Densusianu Ar., Negriada. Epopeia nationala. Partea antaia in siese canturi	2.—
Dorulu, culegere de canturi nation. in 2 parti, fiacare	—75
Dorulu Romanulu. Culegere de canturile cele mai nöue. Ilustratu cu 12 gravuri xylografice	—60
Femeile de I. Pederzani traduct. de Iunius	—25
Genoveva séu invingerea nevinövatiei. O istorie memorabila si induretöre Cu 6 chipuri	—60
Ghica L., Convorbiri economice 2 vol.	5.—
Grandeä G. H., Patimele junelui Werther dupa Göthe	1.—
Grube A. W. Biografii romane, de N. Petra-Petrescu	—50
Gruber Alois Dr., Amörea amicabile séu detoriuntiele amiciloru intre sine, traduse de P. N. Sintiön	—25
Hahn E., Contess'a falsa, Novela tradusa de B. V. Vermont	1.—
Hauf W., Othelo. Novela tradusa din limb'a germana	—45
Manliu I., Cursu elementaru si gradatu de Gramatic'a romana. Etimologi'a si compositiunile	—40
Manliu I., Cursu elementaru de Gramatic'a romana. Sintax'a si Compositiunile	bros. —50
Meitani G. G., Studie asupra Constitutiunei Romaniloru sau explicarea Pactului nostru fundamentalu. Fasc. I	2.50
Nemoianu Ioanu, Gramatic'a magiara-romana	1.80
— Manualu de limb'a magiara pentru scölele populare, leg.	—45
Papiu A. Ilarianu, Independenti'a constitutionalä a Transilvaniei. Partea I. fi. — 40 cr. Partea II.	bros. —45
— Responsabilitatea ministeriale	—40
— Tesauru de monumente istorice pentru Romania. Tom. II, 1863 si 1864	3.—
— Tom. III, 1865 si 1866	3.—
Petra-Petrescu, Nepotulu cá unchiu. Comedia in trei acte, tradusa dupa Schiller	—25
Poenariu Petru, Geore Lazaru si scöla romana, cu portretu	—40
Popescu N. D., Prinsoierulu rom. dela Plevna, novela contemporana. Cá premiu unu tablou. Pretiulu incl. tramitarea francata (subt legatura)	1.40
— Istori'a resbelului romano-russo-turc. 1875—1878 Partea I. pána la 30 Augustu 1877. Partea II pána la finele resbelului. Cá premiu cáte unu tablou. Pretiulu incl. tramitarea francata (subt legatura) fiacarei parti	1.40
— Pana acuma au esitu 6 tablouri, si anume Luarea Plevnei, Caderea Plevnei, Luarea Rahovei, Luptele dela Opanes si Smärdan, si Trecearea armatei rom. in Dobrogea. Din acesteä se dau pentru fia-care brosiura unulu cá premiu, se capeta inse si separatü ä 80 cr. Tablourile sunt colorate, in formatu mare si esecutate frumosu.	—20
Stefanescu N. J., Bella Istoria circasiana	—20
Stefanelli Ioanu, Catechese, tratandu Istoria biblica a Testamentului vechiu. Manualu pentru Catecheti si invetiatori, pastori sufletesci, candidati de invetiatori si amicii junimei. Tom. I.	5.—
— Catechetica bisericea dreptered. reser.	5.—
Sterca Sinuliu Iosif, O lacrima ferbinte	—50
— Din memoriulu lui	—50
Teutschländer W. St., Michael der Tapfere, ein Zeit- und Charakterbild aus der Geschichte Rumäniens	2.20
Vermont R. V., Blondinulu din Namur si Pasia dela Buda	—75
— Plutasiulu. Naratiune americana dupa Fr. Gerstäcker	—75
Waldburg, Braud'a séu nunt'a fatala. Schitia din emigrarea lui Dragosiu	—25

se afla de vendiare la

W. Krafft in Sibiu.

Pentru cei ce patimescu de pieptu si plumani.

Wilhelm's
Alöpu de plante Schneeberg
alu lui

Franciscu Wilhelm, farmacistu in
Neunkirchen (Austri'a de josu.)

In decursu de 25 ani s'au probatu a fi de cea mai mare fortia vindecatöre si usüratöre pentru morburile organeloru de respiratiune, pentru catarele gütleului si alu bronchielorü, tuse spasmodica, ragusiela, multe alte suferintie ale gütului si ale plumanelu ru.

Förte de recomandatü este acestu sucu cá preservativu pe tempuri neguröse si aspre.

Fiindu de unu gustu placutu, elu este folositoru pentru copii si o necessitate pentru ömeni cari suferé de plumani; éra pentru cantareti si oratori in contra vocii inforate, séu chiaru in contra ragusiielei, alu este unu mijlocu nedispensabilu. — Numerose ateste probésa cele afirmate mai susu.

Se afla de vendiare in sticle ä 1 fl. 25 cr. in Sibiu la d-nii Fried. Thallmayer si I. B. Misselbacher sen.

Onoratulü publicu se cára totdeauna specialu Wilhelm's Alöpu de plante Schneeberg, fiindu cá acesteä se producé singuru numai de öine, si de örece fabricatele puse la vendiare subt firm'a Julius Bittner Alöpu de plante Schneeberg, sunt nise imitatiuni nedemne, asupra caroru atragu deosebit'a atentiune a publicului cumperatori.

(2) 6—25

Editoru si redactoru responsabilu: G. Baritiu.

Tipariulu lui W. Krafft.